

Quant t'estimàvem llavors!

Assaig

Camus i Sartre

Ronald Aronson
Universitat de València i Universidad de Granada. València, 2007

Defensa dels intel·lectuals

Jean-Paul Sartre
Universitat de València
València, 2007

M. Veloy Planas

L'estiu passat Albert Sánchez Piñol escrivia en un diari que, arran dels canvis socials que va promoure la Revolució Francesa, la figura de l'escriptor va assumir el paper de líder espiritual que fins llavors havien ostentat els prelats de l'Església i que els polítics no van saber guanyar-se. Això, que és més veritat a Europa que aquí, va comportar, entre altres, la problemàtica encara avui no resolta del paper de l'es-

Jean-Paul Sartre, autor de 'Defensa dels intel·lectuals'. ARXIU

criptor davant la societat: ¿ha de ser algú que amb el seu compromís mostri un model de conducta a la resta d'individus? ¿Algú que proposi solucions més o menys utòpiques per pacificar la convivència entre

homes? ¿Algú que denunciï les lleis violades? ¿Algú que no comprèn aquesta pregunta i es fa el boig al manicomí de Mondragón?

En una plausible història d'aquesta problemàtica, el difícil matrimoni format

per Jean-Paul Sartre i Albert Camus hi jugaria un paper destacat: després que la Segona Guerra Mundial acabés d'ensorrar les esperances il·lustrades en la llibertat, la raó i el progrés, aquests dos intel·lectuals

francesos, cadascun des de la seva forta personalitat, van defensar, primer, la llibertat individual que el govern de Vichy havia anorreat, i van acceptar, més tard, el repte de reconstruir un esperit social mancat de fe en valors aglutinants.

Si aquest paper queda clar després de la lectura de *Defensa dels intel·lectuals* –en què la magnètica prosa de Sartre dibuixa un intel·lectual que, “atrapat entre la particularitat i l'universal”, se situa entre els vells intel·lectuals marxistes i els nous estructuralistes–, la peculiar mescla de filosofia comparada i fulletó que és el llibre de Ronald Aronson, en canvi, ens mostra les dificultats –polítiques, professionals i personals– amb què els dos intel·lectuals van exercir aquest paper, dificultats que, a la fi, van trencar una amistat que, no obstant, havia estat prou intensa perquè anys més tard un Sartre vell –i que havia enverinat el record de Camus en innumerable ocasions– reconegué davant del fantasma de l'amic mort: “Quant t'estimàvem llavors!”.

Amor i amistat amb Almansa al fons

Narrativa

Vent d'Almansa

Josep Franco
Premi de Novel·la Històrica Juvenil
Far de Cullera
Edicions Bromera
Alzira, 2007

Josep Manuel San Abdón

El conflicte recordat com a Guerra de Successió a la corona hispànica va començar a les terres valencianes l'agost del 1705, quan a la Marina es va proclamar l'arxiduc Carles d'Àustria com a rei valencià, i va acabar el 25 d'abril del 1707, quan les tropes borbòniques derrotaren l'exèrcit austriacista en la batalla d'Almansa.

Dintre d'aquest context es desenvolupa aquesta novel·la, que ens relata el viatge, des de la joventut innocent a la plenitud com a home, de Marc Peris, que nascut a Gata, després de la mort de la seva mare, marxa a València, on trobarà feina a la impremta d'Onofre Cabrera, que es convertirà en el seu mestre i protector, però a la seva mort les coses començaran a anar malament per a Marc: a causa d'una falsa denúncia anirà a parar a la presó. Després d'aconseguir la llibertat, començarà un procés en què coneixerà l'amor de la jove Beatriu Claver, descobrirà un heroi de la guerra de les Germanies que podria ser son pare i gràcies a l'amistat i el suport de les persones que l'estimen aconseguirà establir la seva vida.

Valors com l'amor, l'amistat i la generositat triomfen enmig d'un ambient conflictiu, en què la vida humana no val res. El grup de personatges que es mouen al voltant de Marc Peris aconseguiran tirar endavant i superar les terribles dificultats que la vida els posa, a base de suport mutu. Així mateix, s'exalça l'idealisme polític de dos dels personatges que més ajuden Marc Peris: el pare Vicent Mulet i el guerriller Rafael Rodríguez Harca, davant les intrigues i les lluites interessades d'altres personatges.

En *Vent d'Almansa* es desenvolupen petites històries al voltant de la història principal, que sovint ens proporcionen alguna sorpresa, tot això narrat amb l'estil àgil i viu característic de la prosa de Josep Franco, que fan d'aquesta novel·la una lectura ben amena.

Un metge del seu temps

Assaig

Epistola de reprobacione nigromantice ficcionis

Arnau de Vilanova
Edició de Sebastià Giralt
Universitat de Barcelona i Fundació Noguera. Barcelona, 2007

Antònia Carré

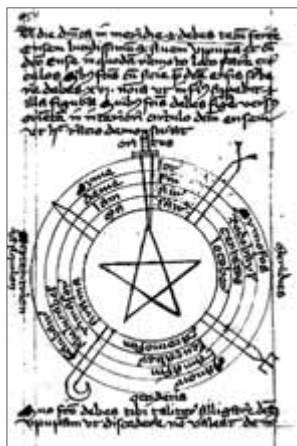
No hi ha dubte: metge de reis i de papes, Arnau de Vilanova (c. 1240-1311) és l'autor científic més rellevant de la Corona d'Aragó i una de les grans figures de la medicina medieval. Una fita important en el seu haver és que la seva decisió d'incloure noves obres de Galè en el currículum mèdic quan era professor a la Universitat de Montpeller va revolucionar els estudis de medicina del seu temps.

L'experiència ens prova, però, que una personalitat extraordinària acostuma a manifestar una cara fosca: les dèries teològiques d'Arnau el van portar a allunyar-se de l'ortodòxia i a proclamar als quatre vents l'arribada de l'Anticrist. Aquesta faceta li va crear una fama de profeta, de mag, de nigromant i d'alquimista que es va estendre per tot arreu i en moltes llengües: en els *Contes de Canterbury* (c. 1386), per

exemple, Chaucer hi fa aparèixer l'Arnau alquimista sense dubtar que ho fos realment. Arnau havia esdevingut un mite relacionat amb les arts ocultes.

Avui en dia, la investigació ja ha destriat el gra de la palla deixant ben clar que les obres alquímiques no van sortir de la ploma d'Arnau, sinó que són falses atribucions. Ara, aquest nou volum de les AVOMO demostra que Arnau de Vilanova no era ni un mag, ni un fetiller ni un nigromant. Sebastià Giralt edita un breu text llatí que Arnau va escriure entre el 1276 i el 1288 en contra de les ficcions nigromàntiques, és a dir, en contra d'aquells que creien que podien sotmetre els dimonis a la seva voluntat amb la màgia negra. Més encara, Arnau hi argumenta que els nigromants estan malalts de malenconia: si creuen aquestes coses tan estranyes, és perquè tenen alterada la facultat estimativa del cervell.

En la llarga i ordenada introducció, Giralt situa perfectament l'obra d'Arnau en el context intel·lectual del seu temps. Queda ben clar que l'ús de determinats procediments en la seva obra mèdica s'ha de considerar que pertanyen a la màgia natural, la que té en compte les propietats ocultes de la naturalesa que provenen dels astres, perfectament inte-

Un gravat del llibre. SP

grada en el saber del metge medieval, com ho eren l'astronomia i l'astrologia. I és que el concepte de medicina era, a l'Edat Mitjana, diferent de l'actual, sense que s'hagi de considerar inferior.

Aquest nou volum de les AVOMO, amb els índexs i la bibliografia habituals, atraurà els especialistes, sí, però també el públic interessat en la cultura de l'Edat Mitjana en general, que hi trobarà una bona anàlisi de la màgia i la nigromància des d'un punt de vista filosòfic i també mèdic. El rigor de la introducció de Giralt està a l'alçada dels altres volums de la col·lecció, cosa que ha valgut a les AVOMO els elogis de la comunitat científica internacional. Només és de lamentar que l'acurat estudi introductor en català no s'acompanyi també d'una versió en anglès, com s'ha fet fins ara. És de lamentar perquè aquesta mancança no fa cap favor a la prestigiosa col·lecció, ni a la recerca de primera línia que es fa a Catalunya.

Un crim de fa trenta-set anys

Narrativa

Cita a Sarajevo

Francesc Bayarri
Edicions L'Eixam
Tavernes Blanques, 2007

Vicent Usó

Aquest és un llibre difícil de classificar. És un reportatge extens, però travessa sovint els límits de la literatura de viatges i fins i tot dels dietaris. I és també un thriller. En tot cas, és un relat apassionant: per l'anècdota que l'origina, per la intensitat narrativa i pels personatges que retrata.

L'obra narra la recerca d'un home acusat d'haver assassinat, l'any 1969, el militar croat Vjekoslav Luburic, que vivia refugiat a Carcaixent, a prop de València. Allí regentava una impremta on

Francesc Bayarri. F. MELCION

s'elaborava material de propaganda contra el règim comunista del Mariscal Tito. Durant la Segona Guerra Mundial, el general Luburic estigué al capdavant del camp de concentració de Jasenovac, on s'exterminaren més de mig milió de serbis, jueus i gitanos. Després, l'Espanya de Franco li oferí, com a tants altres, un recer segur. Però el matí del 20 d'abril de 1969 algú matà a colps el militar croat. Ilija Stanic era el seu assistent i home de confiança. També fou considerat per la policia com l'autor del crim. Però ni els agents espanyols ni tampoc la Interpol li pogueren seguir el rastre, que es perdia a Barcelona. L'expedient judicial acabà arxivat. Anys després, un rumor sobre una presumpta estada de Stanic a Austràlia en revifà una mica l'interès. Però la pista es revelà falsa i el delictiu acabà prescrivint.

Ara fa tres anys, Francesc Bayarri s'interessà pel tema i es proposà trobar Stanic a Sarajevo. El llibre alterna la informació sobre la recerca de Stanic, la recreació dels dies anteriors al crim, els pasatges sobre la situació actual dels Balcans i les hipòtesis sobre els impulsors de l'assassinat. Alfons Cervera diu que Bayarri és el millor periodista del País Valencià. Amb *Cita a Sarajevo* demostra que és també un dels seus escriptors més sòlids.